

Utbildningsinspektion i Utmarksskolan, grundskola 6–9

UTBILDNINGINSPEKTIONENS SYFTE

Skolverkets utbildningsinspektion skall bidra till kvalitetsförbättring genom att bedöma hur verksamheterna arbetar i riktning mot de nationella målen för förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, barn- och ungdomsutbildning och vuxenutbildning. En väsentlig del i inspektionen är att granska kvalitetsarbetet och förmågan att utveckla den egna verksamheten.

Inspektionens inriktning

Inspektionsutredningen har inriktats mot sju områden. De är särskilt väsentliga för att säkra att alla barn, elever och vuxenstuderande får den omsorg och utbildning som de har rätt till enligt nationella bestämmelser. De sju områdena, som granskats utifrån flera olika aspekter och frågeställningar, är:

Resultaten:

1. Normer och värden
2. Kunskaper

Verksamheten:

3. Arbetsmiljö och delaktighet
4. Pedagogisk verksamhet och undervisning
5. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Förutsättningarna:

6. Tillgång till omsorg, pedagogisk verksamhet och utbildning
7. Resurser

I denna rapport behandlas i första hand förhållanden som avviker positivt eller negativt från vad som förväntas i fråga om utbildningskvaliteten enligt de nationella bestämmelserna. Några aspekter behandlas dock i alla aktuella verksamheter, nämligen kvalitetsarbetet, rektorsfunktionen, personalens kompetens, stödinsatser, bedömning av lärandet och betygssättningen. En helhetsbedömning och motiveringar till bedömningarna görs inom varje granskningsområde.

Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån läroplaner och författningar i övrigt. Inspektörernas sakkunskap och erfarenheter av jämförbara verksamheter är också betydelsefulla. Analyserna av den insamlade informationen syftar till att klargöra om de lokala lösningarna och systemen fungerar väl. Rapporten avslutas med en sammanfattande bedömning som utgör underlag för Skolverkets beslut angående förbättrings- och kritikområden.

Beskrivning av skolan

Utmarksskolan	Antal elever
Grundskola	413
Särskola	2

Utmarksskolan är en av sju grundskolor i stadsdelen Kortedala i Göteborgs kommun. Utbildningen vid skolan omfattar årskurserna 6–9. Sedan ett drygt år tillbaka togs beslut om att införa musikklasser som en profil för skolan.

På skolan går 413 elever. Av dessa går sju elever i en förberedelsegrupp och fyra elever i en särskild undervisningsgrupp.

De flesta elever bor i skolans närområde, men på skolan går även ett antal elever från närliggande stadsdelar, exempelvis Bergsjön.

Skolan är uppdelad i olika byggnader. I anslutning till skolans huvudbyggnad finns tre mindre byggnader där de flesta salar är ämnade för praktiska ämnen. Musikklasserna har större delen av sin verksamhet i lokaler några kilometer från huvudbyggnaden vid Kortedala torg. Planer finns för att även musikklasserna framöver skall lokaliseras på samma ställe som resten av Utmarksskolan.

Skolans elever och pedagogiska personal arbetar i fyra arbetslag. Ett av arbetslagen består av endast musikklasserna.

Utmarksskolan har, i likhet med övriga skolor i stadsdelen, generellt minskat elevantalet i samtliga klasser i enlighet med ett principbeslut i stadsdelsnämnden. Från början var beslutet att Utmarksskolan skulle ha ett genomsnitt på 12 elever i varje klass, vilket det också var under en period. Det beslutet har nu frångåtts på grund av ekonomiska skäl och nu är klasstorlekarna i genomsnitt 15–16 elever i varje klass.

Efter inspektörernas besök på skolan har dåvarande rektorn slutat sin tjänst. Vid skolan finns nu en annan person som tillfälligt anställts som rektor. I den här rapporten hänvisas således till vad den tidigare rektorn på Utmarksskolan har framfört till inspektörerna.

Genomförandet av inspektionen i Utmarksskolan

Skolverket sände den 24 maj 2004 skriftlig information till kommunen om att verksamheten skulle inspekteras och om inspektionens syfte och genomförande. Inspektörsteamet med ansvar för inspektionen i Utmarksskolan har bestått av undervisningsråden Patrik Nystedt och Liselotte Hakeberg samt experten Gunilla Hellner Blixt. Besök i Utmarksskolan gjordes den 22 och 23 januari samt den 15 mars 2005.

Skolverket kommer att följa upp eventuella krav på åtgärder som riktas till huvudmannen och vilka effekter i övrigt som utbildningsinspektionen leder till. Tidpunkter för uppföljningen framgår av Skolverkets beslut.

För stadsdelen upprättas även en stadsdelsrapport där stadsdelsövergripande förbättringsområden tas upp. Skolrapporten bör därför läsas ihop med stadsdelsrapporten.

Underlag

Underlaget till denna rapport består av dels dokument från kommunen och Utmarksskolan, dels den information som samlats in vid observationer, intervjuer och samtal under besöket. Rapporten grundar sig också på annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt.

I Utmarksskolan genomfördes intervjuer med rektorn, lärare, elever, elevhälso-teamet samt föräldrar. Lektioner i samtliga årskurser besöktes. Under besöket fördes också kortare samtal med elever, lärare och annan personal.

Övrig information av betydelse för inspektionen har varit Göteborgs kommuns eget kvalitetsarbete med balanserad resultatredovisning, kallad Balansen. I ”Balansen” ingår regelbundna kvalitetsmätningar.

Bedömning

1. Normer och värden

Enligt skollagen skall utbildningen för barn och ungdom främja deras utveckling till ansvarskännande människor och samhällsmedlemmar. I läroplanerna framhålls att barnen och eleverna skall utveckla förståelse och respekt för alla människors lika värde. Skolan skall sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet. Eleverna skall också utveckla sin förmåga att göra och uttrycka medvetna etiska ställningstaganden. Eleverna skall kunna ta ett allt större ansvar för det egna arbetet och för miljön.

Inom detta granskningsområde behandlas resultaten av arbetet för att främja vårt samhälles demokratiska värderingar och för att utveckla normer och värden enligt läroplanernas mål.

I Utmarksskolan anser de flesta intervjuade att klimatet har förbättrats på skolan efter omorganisationen till mindre klasser. Det har blivit bättre såtillvida att det är ett lugnare och bättre arbetsklimat i klasserna.

På skolan finns det dock vissa inslag av kriminalitet och mobbning eller andra kränkningar. Enligt både rektorn, lärare och elever är det ändå inte så vanligt förekommande och flertalet elever omfattar enligt dem demokratiska värderingar.

Vid elevintervjuer framkommer det också att det finns tendenser till ett visst revirtänkande mellan musikklasserna och övriga klasser, både bland elever och personal. Sammantaget anser ändå eleverna och föräldrarna att umgänget elever emellan och mellan vuxna och elever överlag är bra, även om undantag finns.

Eleverna anser att det är viktigt att kunna påverka. De har möjlighet till inflytande via formella beslutsorgan som klassråd och elevråd. Enligt flera av de elever inspektörerna samtalade med fungerar dessa råd både bra och dåligt. Bra såtillvida att eleverna lär sig demokratiska processer, dåligt såtillvida att eleverna

upplever att det inte händer något efter att elevrådet har behandlat frågorna. Det direkta inflytandet i klassrummet varierar enligt eleverna från lärare till lärare.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att Utmarksskolans resultat av arbetet med normer och värden är av godtagbar kvalitet. Flertalet elever är ansvarstagande och vill utöva inflytande.

2. Kunskaper

Utbildningen skall ge kunskaper i vid mening, såväl fakta och förståelse som färdigheter och förmåga att exempelvis utvärdera sitt eget lärande och att arbeta självständigt. Skolan skall sträva efter att varje elev tillägnar sig kunskaper inom utbildningens ämnesområden och kurser men även utvecklar en tillit till sin egen förmåga och en nyfikenhet och lust att lära. Målen för lärandet anges närmare i de nationella läroplanerna och i kursplanerna.

Inom detta område granskas resultaten av det pedagogiska arbetet.

Flera lärare på Utmarksskolan har konkretiserat målen och/eller delat ut betygsriterierna, vilket gör att eleverna anser sig känna till målen i de flesta ämnena om än inte i alla. I musikklasserna ges dessutom ett skriftligt omdöme vid sidan av betyget. Eleverna som inspektörerna talar med uppskattar omdömet och menar att det överlag är rättvist formulerat.

Elevernas kunskaper och intresse för studierna varierar enligt lärarna mycket då det är en stor spridning mellan och inom klasserna.

En sammanställning av slutbetygen från årskurs 9 år 2004 visar på följande måluppfyllelse i ämnena svenska, engelska och matematik:

Tabell 1. *Slutbetyg från år 2004 i ämnena svenska, engelska och matematik*

Ämne	Ej nått målen (%)	G (%)	VG (%)	MVG (%)
Svenska (89 elever)	6	55	21	18
Engelska (100 elever)	10	38	31	21
Matematik (100 elever)	13	54	20	13

Källa: *Skolverkets databas Siris*

Av övriga ämnen har mer än 90 procent av eleverna minst betyget godkänt i ämnena moderna språk, språkval, modersmål, samhällskunskap samt teknik. Sämre resultat har skolan i ämnena kemi, religion samt svenska som andraspråk där mer än 20 procent av eleverna inte har nått målen.

Andel elever som år 2004 var behöriga till nationella program var på Utmarksskolan 80,2 procent. Detta att jämföra dels med Göteborgs kommun där siffran motsvarande år var 86,1 procent, dels med hela landet där 89,6 procent var behöriga till nationella program. Värt att notera är dock att resultaten på Utmarksskolan har varierat mycket under den senaste femårsperioden då både betydligt högre och lägre måluppfyllelse än år 2004 noterats.

Vid en jämförelse i Skolverkets analysredskap SALSA, där skolans betygsresultat jämförs med ett modellberäknat värde med hänsyn taget till bland annat skolans socioekonomiska förutsättningar, uppvisar Utmarksskolan ett något bättre resultat än det modellberäknade.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att eleverna i Utmarksskolan utvecklar kunskaper och färdigheter i enlighet med de nationella målen.

3. Arbetsmiljö och delaktighet

Enligt skollagen skall verksamheten i skolan vara utformad i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar. Var och en som verkar där skall främja aktning för varje människas egenvärde, respekt för vår gemensamma miljö samt jämställdhet mellan könen. Särskilt skall den som verkar inom skolan aktivt motverka alla former av kränkande behandling. All personal skall samverka med elever och föräldrar i arbetet för att forma en god miljö – fysiskt och psykosocialt - för utveckling och lärande.

Granskningen gäller hur man i verksamheten arbetar för en god miljö och för att förebygga kränkningar och ge möjlighet till delaktighet och samverkan.

På Utmarksskolan är tanken att de små undervisningsgrupperna skall bidra till att alla elever blir sedda och att eleverna därigenom skall få en bättre arbetsmiljö, vilket också eleverna upplever har skett. Skolan har upparbetat ett dokument med gemensamma förhållningsregler där det bland annat framgår att man skall vara rädda om varandra, använda ett vårdat språk, hjälpas åt att skapa en lugn och trivsamt miljö för alla etc.

Det finns också framtaget en handlingsplan som beskriver hur skolan skall arbeta mot mobbning och kränkande behandling. Planen tar bland annat upp att det på skolan skall finnas ett antimobbningsteam, vilket det dock ännu inte gör. Det är inte heller klart vilka som skall ingå i en sådan eventuell grupp. Planen innefattar inte andra former av kränkande behandling än mobbning eller hur skolan skall hantera eventuella situationer då vuxen kränker elev.

Enligt elevhälsoteamet försöker skolan lösa situationer allt eftersom de uppkommer utan någon egentlig struktur. Teamet består av en ungdomssekreterare, specialpedagog, skolsköterska samt rektorn.

Eleverna säger att de går till någon lärare som de har stort förtroende för om någonting inträffar. Det är framförallt en person i elevhälsoteamet som både lärare och elever säger ansvarar för dessa frågor och som eleverna också har stort förtroende för.

Det mer formella inflytandet för eleverna på Utmarksskolan består av klassråd och elevråd. Klassråd har de en gång i veckan då eleverna själva är ordförande samt sekreterare. Därefter lyftes vissa frågor till elevrådet dit elever har valts från de olika klasserna.

Elevrådet har möten en till två gånger per månad och efter mötena brukar de träffa rektorn samt lagledarna för att ta upp frågor som berör dem.

Formerna för det formella inflytandet är eleverna nöjda med, däremot är de inte lika nöjda med utfallet. De känner inte att de får gehör för sina förslag vilket

fått till följd att klassråden börjar tappa förtroendet för elevrådet och deras verksamhet. Enligt rektorn kan dessa problem delvis förklaras med resursbrist.

Ett exempel som rektorn och lärarna gav där eleverna och elevrådet ändå har involverats är ett projekt för att förebygga klotter som skolan beviljats 150 000 kronor till. Eleverna upplever dock även här att det går för långsamt, att det inte blir något av deras förslag och att de inte får någon återföring från skolläringen.

Det mer direkta inflytandet i klassrummen varierar enligt eleverna från lärare till lärare. Det finns en ambition från skolan att öka elevmedverkan enligt dokumentet "Utveckling av Utmarksskolan" som inspektörerna fått del av.

För samverkan med föräldrarna har skolan bland annat ett brukarråd. Brukarrådet är ett organ vars syfte är att ge föräldrarna möjlighet till insyn och medbestämmande i skolans verksamhet. Brukarrådet har möten varannan vecka och rektorn är med på brukarrådsmötena. Brukarrådet upplever att de inte får något större gehör för sina synpunkter och förslag.

Kontakten och samverkan med föräldrarna sker i övrigt genom månatliga rapporter, signaler om eleven missköter sig samt genom terminsvisa utvecklingssamtal. Skolan arrangerar därutöver föräldramöten. Lärarna anser att kontakten och samverkan med hemmen på det stora hela är bra.

Skolsköterskan genomför regelbundna hälsokontroller tillsammans med en skolläkare.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att eleverna upplever en större trygghet och bättre arbetsmiljö efter omorganisationen till mindre klasser. Samtidigt vill dock inspektörerna betona att skolan behöver se över rutinerna kring arbetet mot mobbning och kränkande behandling. Dels bör skolans handlingsprogram mot mobbning och kränkande behandling utvecklas, dels bör skolans arbete utifrån programmet struktureras upp och tydliggöras för elever, lärare och föräldrar.

Vidare bedömer inspektörerna att eleverna ges vissa möjligheter att ta ansvar för sin arbetsmiljö. Skolan bör dock utveckla elevernas möjligheter till medbestämmande och inflytande, både vad gäller elevrådet och elevernas möjlighet till delaktighet och inflytande i undervisningen.

4. Pedagogisk verksamhet och undervisning

Arbetet för att nå de nationella målen för utveckling och lärande skall främst utformas av eleverna och personalen. Skolan skall samverka med hemmen. Läroplanerna, andra statliga förordningar och kursplanerna ger riktlinjer för arbetet. Det finns bestämmelser om timplaner och ämnes- och kursstruktur, riktlinjer för stödinsatser, för betygssättning och utvecklingssamtal, för utbildning på arbetsplatser, en garanterad undervisningstid etc. Målen i kursplanerna ger dessutom vägledning för arbetssätten genom att beskriva vilka kunskaper, färdigheter och övrig utveckling barnen och ungdomarna skall nå.

Granskningen riktas mot hur man arbetar för att nå målen och hur man anpassar arbetet till olika behov.

Utmarksskolan har, som tidigare nämnts, minskat antalet elever i klasserna. Syftet har varit att bättre kunna möta elevernas individuella behov och att uppnå de övergripande målen för utbildningen.

Elever och personal är överlag positiva till mindre gruppstorlekar då det har medverkat till en större arbetsro i skolan och undervisningen. Samtidigt har det fört med sig en del negativa konsekvenser som personalen hyser stor oro inför. Lärarna framför att de små undervisningsgrupperna inte passar alla elever. Det gäller såväl elever som är i behov av ännu mindre grupper som elever som skulle trivas bättre i en större grupp. Därutöver framför lärarna att det råder stor kunskapsspridning bland eleverna. Lärarna anser också att det nu finns mindre resurser för de elever som är i behov av särskilt stöd och att det inte finns resurser till inköp av material och till vikarieanskaffning.

På skolan finns det en särskild undervisningsgrupp. Eleverna i den särskilda undervisningsgruppen är knutna till någon klass på skolan och följer klassens undervisning i mer eller mindre utsträckning.

Det är den ansvarige läraren som skall identifiera vilka elever som är i behov av särskilt stöd och tanken är också att eleverna skall ges detta inom den egna klassen. Enligt elevhälsoteamet har cirka 15 elever upprättade handlingsplaner (åtgärdsprogram) men deras bedömning är att minst dubbelt så många egentligen är i behov av det.

Elevhälsoteamet har tagit fram en modell för skolans elevhälsoarbete. Enligt modellen har skolan vad de kallar pedagogiska "Samtal 1" och "Samtal 2". "Samtal 1" innebär att klassläraren samtalar med eleven som saknar motivation eller mår dåligt av någon anledning. Tanken är att eleven och läraren under samtalet skall komma fram till övergripande mål och delmål för att komma tillrätta med situationen, vilka också skall dokumenteras och följas upp. Specialpedagogen kan delta i samtalet om någon lärare önskar det.

Om problemen ändå kvarstår kan det bli aktuellt med "Samtal 2". Vid samtalet deltar då eleven, föräldrar och en eller flera av lärarna i svenska, engelska eller matematik. Syftet med samtalet är att upprätta en pedagogisk handlingsplan för att stödja eleven i sitt skolarbete. Handlingsplanen motsvarar ett åtgärdsprogram och utgår från elevens mål i "Samtal 1". Av handlingsplanen framgår vem som ansvarar för vad och när uppföljning skall ske. Problematiken beaktas på elevnivå men inte på grupp- och skolnivå.

Lärarna uttrycker ett visst missnöje med hur modellen har tagits fram och de uttrycker en känsla av att de inte alltid räcker till för alla elever som är i behov av särskilt stöd. De framför också att de inte fått någon kompetensutveckling inom området. Enligt elevhälsoteamet är modellen och teamets uppdrag ännu inte riktigt förankrat och det tar tid innan rutinerna har satt sig på skolan.

Elevhälsoteamets uppdrag är främst att stödja arbetslagen och lärarna i deras arbete med eleverna inom den egna klassen inte att själva ge särskilt stöd direkt till eleverna. Teamet har också en roll i de fall problemen inte kan lösas av klasslärarna utan kräver ytterligare samtal, beslut i en elevvårdskonferens och i yttersta fall koppla in andra myndigheter om problemen är grava.

I Utmarksskolan har varje klass en klassföreståndare. Viss samverkan mellan lärarna sker inom och mellan arbetslagen, men samtidigt framför lärarna att det skulle vara önskvärt med mer tid för reflektion och erfarenhetsutbyte. Arbetslagen träffas visserligen regelbundet men oftast finns då inte tid till pedagogiska diskussioner.

Det förs enligt lärarna inte några större diskussioner kring betygsättning och de nationella provens betydelse. Betyg och betygsättning har diskuterats för ett par år sedan då det konstaterades att skolan satte för låga betyg. Diskussionen ledde till att betygsnivån höjdes. Sedan dess har frågan inte diskuterats i någon organiserad form. Lärarna framför dock att det förekommer en mer informell samverkan mellan lärarna ämnesvis, där exempelvis betygsfrågan diskuteras. De elever inspektörerna talat med anser att de får rättvisa betyg.

De vanligaste undervisningsformerna är enligt eleverna att lärarna har en inledande genomgång och att eleverna sedan får arbeta på egen hand eller tillsammans två och två. Intrycken från lektionsbesöken är också att undervisningen kännetecknas av "traditionellt lärarstyrda" arbetssätt. Enligt lärarna individanpassas dock undervisningen i stor utsträckning då detta blir möjligt genom de mindre grupperna, och samtidigt också nödvändigt med tanke på elevernas olika kunskapsnivå. Större grupparbeten är enligt eleverna inte så vanligt förekommande, vilket delvis kan förklaras med att det saknas grupprum.

Modersmålsundervisning erbjuds de elever som är berättigade till detta.

Kontakter med det omgivande samhället sker dels genom olika studiebesök, dels genom två veckors praktik. Exempel som gavs på studiebesök var Göteborgs sjöfartsmuseum och operan.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att skolans pedagogiska verksamhet utgår från de mål som anges i 1994 års läroplan för det offentliga skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet (Lpo 94). De minskade undervisningsgrupperna ger vissa möjligheter att möta elevernas skiftande behov inom klassens ram.

Samtidigt är det dock viktigt att skolan erbjuder särskilda stödinsatser för de elever som så behöver, utöver stödet inom den egna klassen av den ansvariga läraren. Skolan behöver därför i samråd se över och utveckla sin modell för elevhälsoarbetet. Samtliga elever i behov av särskilt stöd skall ha ett åtgärdsprogram.

Vidare bedömer inspektörerna att skolan bör skapa förutsättningar och rutiner för lärarna att diskutera bedömning och betygsättning i syfte att säkerställa likvärdigheten av elevernas kunskaper.

5. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Kommunerna har ett övergripande ansvar för förskoleverksamheten, skolbarnsomsorgen och skolan på lokal nivå. Kommunerna är också huvudmän för de flesta verksamheterna. Läroplanerna lägger tydliga ansvarsområden på rektor och personal för skolornas inre organisation och arbete. Sammantaget har dessa skyldighet att se till att rätten till utbildning och till att nå nationella mål tillgodoses.

Frågor som behandlas vid inspektionen är exempelvis om verksamheten har en ledning enligt de nationella bestämmelserna, hur denna fungerar i praktiken och om det finns system för att säkra och förbättra kvaliteten i utbildningen samt värna enskildas rättsäkerhet.

På Utmarksskolan har rektorn ett övergripande pedagogiskt, personalledande och administrativt ansvar.

Rektorn är ensam skolledare på skolan och har ingen biträdande rektor till sin hjälp. Däremot finns det en samordnare anställd på skolan på 50 procent som bland annat ansvarar för schemaläggning, elevens val och planering samt en heltidstjänst avsatt som avlastning för rektorn i arbetet med akuta händelser.

Enligt skrivelse från verksamhetschefen i Kortedala är tanken att det framöver skall renodlas med två heltidsrektorer med delat ledarskap, dock med bibehållen arbetslagsledning.

Skolans personal är indelad i fyra arbetslag som vardera har en arbetslagsledare. Lagledarna har viss tid avsatt varje vecka för sitt uppdrag och är utsedda för tre år.

Rektorn, lagledarna och samordnaren bildar en ledningsgrupp på skolan, som har veckovisa möten. Diskussioner har förts om även elevhälsans personal skall ingå i ledningsgruppen framöver.

Då ett av arbetslagen, det för musikklasserna, har sin huvudsakliga verksamhet i lokaler vid en annan skola, har rektorn avsatt tid enbart för detta arbetslag. Arbetslaget består för närvarande av 67 elever och fem lärare. På sikt är målet att musikklasserna skall öka sin verksamhet och framöver bli tvåparallelliga och då bestå av totalt cirka 120 elever.

Flera lärare uttalade vid intervjuerna ett tydligt missnöje dels mot skolans ledning, dels mot tagna politiska beslut i stadsdelen. Missnöjet beror främst på svikna löften om antalet elever i klasserna. Enligt det första beslutet skulle försöket med gruppstorlekar om tolv elever vara i fyra års tid. Det varade dock inte mer än ett år innan ett nytt beslut togs på grund av ekonomiska skäl om att grupperna skulle bestå av 15 elever istället.

Vid inspektörernas besök fördes en diskussion mellan lärarna om att gruppstorlekarna framöver skulle komma att ökas ytterligare i ett antal ämnen då skolan fortfarande inte har en budget i balans.

Enligt rektorn kan det bli aktuellt med sådana organisatoriska förändringar. Han menade att det inte finns något utrymme i budgeten att göra några större förändringar i verksamheten med befintliga gruppstorlekar.

Vissa utvärderingar har gjorts på skolan, bland annat en större intervjuundersökning om gruppstorlekarna. Några andra exempel som lärarna gav på utvärderingar där eleverna har deltagit var från olika teman, en skolresa samt en idrottsdag. De flesta utvärderingar görs skriftligt och det är upp till varje lärare att genomföra dessa. Utmarksskolan deltar också i kommunens kvalitetsarbete "Kvalitetsdialogen" samt "Balansen". Ingen av de intervjuade lärarna har dock sett resultaten från "Balansen" och ingen diskussion har heller förts kring dessa resultat.

I likhet med övriga skolor i stadsdelen Kortedala saknar Utmarksskolan en kvalitetsredovisning. Skolan har sammanställt ett dokument med titeln "Verksamhetsberättelse år 2004" som dock mest är en presentation av skolans inriktning och organisation.

Skolan har inte heller någon arbetsplan enligt rektorn. Det som närmast motsvarar en arbetsplan är dokumenten "utveckling av elevhälsoarbetet" och den tidigare nämnda "verksamhetsberättelse år 2004".

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att Utmarksskolan behöver arbeta för att strukturera upp sitt kvalitetsarbete och på ett bättre sätt återföra resultaten från gjorda utvärderingar, som exempelvis "Balansen". Skolan saknar också dels en kvalitetsredovisning som bedömer i vilken mån de nationella mål för utbildningen har förverkligats och som redogör för vilka åtgärder som skall vidtas för att öka målpuppfyllelsen, dels en arbetsplan.

6. Tillgång till omsorg, pedagogisk verksamhet och utbildning

Lika tillgång till utbildning, oberoende av kön, geografisk hemvist samt sociala och ekonomiska förhållanden, är en grundprincip för det offentliga skolväsendet. Barn- och ungdomsutbildningen omfattar förskoleklassen, grundskolan, den obligatoriska särskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan. Det skall finnas lika möjligheter till utbildning för barn och ungdomar med olika funktionsnedsättningar och möjligheter till utbildning i särskilda utbildningsformer. Inom skolformerna skall det också finnas olika möjligheter för eleverna att individuellt göra val av ämnen, program, inriktningar och kurser. En skola kan, enligt skollagen, profilera sig för att tillgodose olika elevers behov eller öka elevernas motivation för lärande.

Granskningen gäller om det finns tillgång till utbildning i den omfattning och med den valfrihet som anges i de statliga bestämmelserna. Även informationen om möjligheter till olika val av fördjupning, kurser, skolor och utbildningsvägar behandlas.

Vid Utmarksskolan råder det både inköpstopp och anställningsstopp på grund av ett underskott i budgeten. Det har medfört att ett stort antal lektioner har ställts in på grund av att vikarier inte har kallats in. Ett exempel som gavs från både elever och lärare var i ämnet musik där samtliga lektioner hade ställts in från terminsstart och fram till det första inspektionsbesöket i slutet av januari. Ett annat exempel som eleverna gav var ämnet engelska där ingen undervisning bedrevs under en dryg månads tid.

Enligt rektorn innebär alla inställda lektioner att eleverna inte får det totalt garanterade antalet timmar eleverna har rätt till. Ytterligare en konsekvens kan bli att elevernas slutbetyg blir lidande, vilket inte får ske enligt rektorn.

Modersmålsundervisning och svenska som andraspråk erbjuds. Elevens val består av att eleven får välja att fördjupa sig i något av de ämnen som redan finns eller att läsa ett tredje språk. Som språkval erbjuds tyska och franska.

Skolresor till exempelvis Trysil eller Sälen bekostas, enligt eleverna och föräldrarna, delvis av ett eget sparande, delvis av skolan. Det kan också hända att eleverna får skjuta till pengar. I den samlade stadsdelsrapporten för stadsdelen Kortedala återkommer inspektörerna till denna fråga.

Skolan har enligt elevhälsoteamet begränsade möjligheter att ta emot elever med fysiska funktionshinder då lokalerna inte är anpassade för detta, exempelvis så finns ingen hiss i skolans huvudbyggnad som består av tre våningar. Skolan har dock inte behövt neka någon elev plats av detta skäl.

Föräldrar och elever har tillgång till information om skolans verksamhet genom olika kanaler. Det sker dels genom skolans hemsida, månadsbrev, föräldramöten, och utvecklingssamtal.

Inför valet till gymnasieskolan så har eleverna tillgång till vägledare från Göteborgs kommun.

De elever som kommer från tre närliggande skolor börjar med automatik på Utmarksskolan, om eleven inte aktivt söker en annan skola i årskurs 6. Skolan tar även emot flera elever från närliggande stadsdelen Bergsjön.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att det inte är acceptabelt med inställda lektioner i sådan omfattning, då eleverna därigenom inte får den undervisningstid de har rätt till.

7. Resurser

Huvudmannen och skolans ledning beslutar hur och med vilka resurser utbildningen skall genomföras för att de lärande skall nå de nationella målen för utbildningen. I skollagen finns dock bestämmelser om några viktiga förutsättningar för att säkra kvaliteten i utbildningen. Dessa avser främst krav på personalens kompetens, tillgång till ändamålsenliga lokaler, läromedel och annan utrustning som behövs för en tidsenlig utbildning. Även principerna för resursfördelningen aktualiseras vid inspektionen.

Stadsdelsförvaltningen Kortedala fördelar budgeten till skolorna i en fast och en rörlig del. I den fasta delen ingår personalbudgeten, som är baserad på antalet elever och i den rörliga delen ingår skolans övriga kostnader för material, läromedel och förbrukning. Även denna del är baserad på antalet elevantalet men den kan förändras varje månad beroende på det aktuella antalet elever.

Utmarksskolan har ekonomiska problem då skolans ekonomi inte är i balans. Det senaste verksamhetsåret gick skolan minus cirka 3 000 000 kronor enligt rektorn. Resursfördelningen inom skolan görs av rektorn men den ekonomiska situationen har medfört att utrymmet för att påverka resursfördelningen och att omfördela några resurser är starkt begränsade. En tanke som rektorn framförde var att från och med nästa läsår i några ämnen slå ihop till större klasser för att få bättre ekonomi.

Av skolans 42 lärare har i princip samtliga lärare föreskriven utbildning. Samtidigt undervisar dock en del lärare, enligt rektorn, i ämnen de inte är utbildade

för. En lärare är utbildad 1–7 lärare medan resten är utbildade 4–9 lärare. Skolan har en låg personalomsättning.

På skolan finns också två specialpedagoger. Den ena arbetar med eleverna i den särskilda undervisningsgruppen och den andra arbetar som specialpedagog på motsvarande 50 procents tjänst. Skolan har därutöver en skolsköterska på 70 procent och en kurator på heltid samt tillgång till skolläkare fyra timmar i månaden. Ytterligare stöd finns i form av elevassistenter på motsvarande 1,5 tjänster enligt rektorn.

Kompetensutveckling har tidigare år avsatts cirka 1 500 kronor per anställd och år enligt rektorn. Skolans ekonomiska situation medger inte någon kompetensutveckling för närvarande. Lärarna efterlyser mer kompetensutveckling och har framförallt saknat kompetensutveckling i hur de skall hantera elever i behov av särskilt stöd inom den egna klassen.

Enligt lärarna och eleverna har tillgången till läromedel försämrats. Det förklaras med att stadsdelsnämnden har infört inköpstopp. Detta leder till uteblivna läroboksinköp och att materialtillgången blir lidande. Fortfarande är dock tillgången till läromedel godtagbar enligt lärarna.

Inköp av datorer sköts enligt rektorn centralt och totalt finns det på skolan cirka 20–25 datorer fördelade i tre olika rum samt därutöver ytterligare någon eller några datorer i ett par klassrum. Eleverna har inte själva tillgång till datorerna utan de används endast under lärares överinseende.

Den inre miljön är enligt eleverna tråkig. Inspektörerna konstaterar vid besöket exempelvis att det vid de gemensamma utrymmena inte finns bänkar eller bord för eleverna att sitta vid.

Eleverna och lärarna i musikklasserna är dock nöjda med den miljö och det undervisningsmaterial de har tillgång till.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att Utmarksskolan har förutsättningar för att eleverna i skolan skall kunna nå de nationella målen vad gäller personalens kompetens, läromedel och ändamålsenliga lokaler.

Inspektörerna vill dock påpeka vikten av att på sikt förbättra den inre miljön för eleverna.

Sammanfattande bedömning

Inspektörerna bedömer att verksamheten i Utmarksskolan övergripande är av godtagbar kvalitet.

Det finns dock behov av förbättringsinsatser inom följande områden:

- skolans handlingsprogram mot mobbning och kränkande behandling bör utvecklas,
- skolans arbete mot kränkande behandling bör struktureras upp och tydliggöras för elever, lärare och föräldrar,
- skolan bör utveckla elevernas möjligheter till medbestämmande och inflytande, både vad gäller elevrådet och elevernas möjlighet till delaktighet och inflytande i själva undervisningen,

- skolan bör i samråd se över och utveckla den modell som är framtagen för elevhälsoarbetet,
- skolan bör skapa förutsättningar och rutiner för lärarna att diskutera bedömning och betygsättning i syfte att säkerställa betygens likvärdighet,
- skolan bör arbeta för att strukturera upp skolans kvalitetsarbete och på ett bättre sätt återföra resultaten från gjorda utvärderingar samt
- skolan bör på sikt förbättra den inre miljön för eleverna.

Det finns också sådana brister i verksamheten att författningarnas krav inte uppfylls. Bristerna inom nedan angivna områden skall snarast åtgärdas.

- Åtgärdsprogram upprättas inte för samtliga elever i behov av särskilda stödåtgärder (5kap.1 § grundskoleförordningen).
- Skolan saknar en skriftlig kvalitetsredovisning (förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet m.m.).
- Skolan saknar en arbetsplan (2 kap. 23 § grundskoleförordningen).
- Eleverna erbjuds inte den garanterade undervisningstiden (4 kap. 3 a § och bilaga 3 skollagen).

Datum

Ort

2005-12-02

Göteborg

Patrik Nystedt

Liselotte Hakeberg

Gunilla Hellner Blixt